

Twierdza Osowiec, fot. J. Świerad

tu ptaków. Dominującą część otoczenia Biebrzy zajmują torfowiska określane mianem Bagien Biebrzańskich, na których występują rzadkie gatunki roślin i zwierząt – głównie ornitofauny. Symbolem Biebrzy jest łoś, licznie występujący na tym terenie. Cały obszar Bagien Biebrzańskich został wpisany na listę Konwencji Ramsarskiej.

Twierdza Osowiec. To jeden z najciekawszych XIX-wiecznych obiektów fortecznych w Polsce. Twierdza powstała w latach 1882–87 na przewężeniu pasa bagien, które same w sobie stanowiły przeszkodę dla wrogich wojsk. Była częścią systemu umocnień chroniącego Imperium

chronić przeprawę mostową na Narwi i powstrzymać pierwszą falę ataku pruskiego z rejonu Mazur. Obecnie umocnienia te są dużą atrakcją turystyczną – potężny system wałów i fos tworzy „zielony amfiteatr” kilkadziesiąt metrów ponad wodami Narwi.

Bunkry nad Wisną w Strękowej Górze. Bunkry te tworzą nieukończony pas umocnień ciągnący się przez kilka kilometrów od ujścia Biebrzy do Narwi w rejonie Wisny, przez Strękową Górę i Osowiec, aż do Goniądza. Powstały w okresie bezpośrednio poprzedzającym wybuch II wojny światowej i odegrały ważną rolę podczas słynnej bitwy nad Wisną, w której 720 polskich żołnierzy zatrzymało na dwie doby 42 tys. żołnierzy niemieckich.

Tykocin. To jedno z najbardziej klimatycznych miasteczek w Polsce, niegdyś licznie zamieszkałe przez Żydów (na początku XIX w. stanowili oni ok. 70% ludności miasta) i zarazem wspaniały przykład wielonarodowego dziedzictwa Polski. Zachował się tu oryginalny układ przestrzenny z okazałym rynkiem oraz zabytkami,

Forty carskie w Piątnicy. To kolejne rosyjskie umocnienia forteczne w województwie podlaskim i zarazem jeden z najcenniejszych zespołów fortecznych z przełomu XIX i XX w. w Polsce. Forty w Piątnicy stanowiły część większego systemu zwanego Twierdzą Łomża. Miały one

Rowerzyści na kładce Śliwno-Waniewo, fot. J. Gumowski

na setki odgałęzień, które tworzą niezwykle skomplikowany system, opływający setki wysp różnej wielkości. W tej tzw. polskiej Amazonii co roku gniazduje ponad 150 gatunków ptaków. Największą atrakcją parku jest kładka łącząca miejscowości Śliwno i Waniewo – to wyjątkowo długi pomost przetrzucony ponad rozlewiskami Narwi, składający się z pięciu części połączonych pływającymi platformami. Tutejsze krajobrazy można też podziwiać podczas wycieczki Rowerową Obwodnicą Narwiańskiego Parku Narodowego.

Choroszcz. Miasteczko leżące na zachód od Białegostoku w pobliżu Narwi ma kilka ciekawych zabytków. Najślynniejszy to letni pałac rodziny Branickich, w którym obecnie mieści się Muzeum Wnętrz Pałacowych. Poza tym w miejscowości warto zobaczyć klasztor poddominikański, prawosławną cerkiew, zabytkową wieżę ciśnień oraz cmentarz żydowski.

Białystok. Stolica województwa to istny ty-

Narwiański Park Narodowy. Park powstały w 1996 r. chroni odcinek Narwi pomiędzy miejscowościami Suraz i Rzędziany. Można tu zobaczyć coś niezwykłego: warkoczowate koryto rzeczne. Na terenie parku Narew dzieli się bowiem

Pałac Branickich w Białymstoku, fot. arch. Podlaska ROT

Waniewo. Centrum Informacji Turystycznej, Waniewo 22, tel.: 500192858, it.waniewo@op.pl.
Choroszcz. Punkt Informacji Turystycznej, ul. H. Sienkiewicza 29, tel. 857191431, kultura@choroszcz.pl.
Białystok. Regionalne Centrum Informacji Turystycznej, ul. Odeska 1, tel.: 85 7326831, 503356482, cit@podlaskieit.pl.

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE
WSCHODNI SZLAK ROWEROWY GREEN VELO
 Odcinek 1: Od trójstyku granic do Augustowa
 Odcinek 2: Od Augustowa do Białegostoku

WWW.GREENVELO.PL

Wydawca
 Biuro Projektu – Regionalna Organizacja Turystyczna
 Województwa Świętokrzyskiego
 ul. Ściegiennego 2, 25-033 Kielce
 tel./fax 41 3618057, 41 365 51 82
 rot@swietokrzyskie.travel
 www.rotswietokrzyskie.travel

Opracowanie
 Amistad Sp. z o.o. – Program PolskaTurystyczna.pl
 pl. Na Groblach 8/2, 31-101 Kraków, tel.: 12 4229922
 e-mail: biuro@polskatourystyczna.pl
 www.polskatourystyczna.pl

ISBN 978-83-7560-164-0

www.greenvelo.pl

ROZWOJ POLSKI WSCHODNIEJ
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Fundusze Europejskie – dla rozwoju Polski Wschodniej
 Projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

Wstęp

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, mający 1980 km długości, jest najdłuższym szlakiem rowerowym w Polsce. Przebiega przez pięć województw leżących we wschodniej części kraju: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Wystarczy popatrzeć na mapę z zaznaczonym przebiegiem szlaku, aby zdać sobie sprawę, jak wiele regionów łączy ta

trasa i jak bardzo jest różnorodna krajobrazowo i kulturowo. Pośród krajobrazów nadmorskich i wyżynnych, na pojezierzach, w puszczech i w dużych ośrodkach miejskich, Green Velo pomaga odkryć najpiękniejsze oblicza ziem, na których przez wieki żyły różne społeczności: Polacy, Żydzi, Niemcy, Ukraińcy, Białorusini, Litwini, Ormianie czy Tatarzy.

Podróż pomiędzy zachodnią granicą województwa podlaskiego a Białymstokiem pozwala zobaczyć jedne z najpiękniejszych zakątków Polski, m.in. krajobrazy Suwalskiego Parku Krajobrazowego i Wigierskiego Parku Narodowego, ostępy Puszczy Augustowskiej, niezwykle Bagna Biebrzańskie. Nie brak też tu ciekawych

 Molenna w Wodźilkach, fot. M. Franaszek

Atrakcje na trasie

1. OD TRÓJSTYKU GRANIC DO AUGUSTOWA

Suwalski Park Krajobrazowy. Ten najstarszy park krajobrazowy w Polsce powstał w 1976 r. celem ochrony malowniczego krajobrazu południowego, pełnego wznieścień morenowych, glazowisk i jezior. Na terenie parku w miejscowości Wodźilki znajduje się molenna

 Widok z Góry Cisowej na Wigrach, fot. Marek Białokoz

Czarna Hańcza. Ta najdłuższa rzeka Suwalszczyzny ma 142 km długości (w Polsce 108 km) i stanowi lewy dopływ Niemna. Przepływa przez jeziora Hańcza i Wigry, na

Jezioro Hańcza. Akwen znajdujący się na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego to najgłębsze w Polsce (108,5 m) naturalne jezioro pochodzenia południowego. Ma ono kształt wąskiej i długiej na ponad 4,5 km rynny i jest w całości objęte ochroną rezerwatową. Miłośnicy aktywnego wypoczynku mogą skorzystać z pętli szlaku spacerowo-rowerowego wokół jeziora lub zanurkować w akwenu (zejścia głębinowe).

 Klasztor pokamedulski na Wigrach, fot. J. Sienkiewicz

Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji „Szelment”. Zbudowany w latach 2007–08 kompleks narciarski zajmuje znaczną część stoków Góry Jesionowej wznoszącej się nad jeziorem Szelment Wielki. Zimą działa tu aż osiem wyciągów, lodowisko, snowpark, wypożyczalnia sprzętu narciarskiego oraz szkoła narciarska. Przygotowane są także trasy dla narciarzy biegowych. Latem funkcjonuje tu 18-dółkowe pole golfowe oraz plac do paintballu, a także wypożyczalnia rowerów.

Kanał Augustowski. Kanał mający 101 km długości (na terenie Polski znajduje się 80 km) powstał w latach

Jezioro Wigry. Jest to jezioro rynnowe (a właściwie zespół 42 akwenów) o kształcie przypominającym literę „S”. Jego powierzchnia szacowana jest na ponad 2115 ha, ale zróżnicowana linia brzegowa ma aż 60 km długości. W 1988 r. powstał tu Wigierski Park Narodowy obejmujący jezioro i otaczające je obszary. Akwen uważany za jeden z najpiękniejszych w Polsce w 1975 r. został wpisany na listę najcenniejszych obszarów wodnych świata (Projekt Aqua), a w 2002 r., wraz z całym parkiem narodowym, na listę terenów chronionych w myśl Konwencji Ramsarskiej. Wraz z całą Puszcą Augustowską należy też do sieci obszarów Natura 2000. Na jednym z półwyspów jeziora znajduje się dawny klasztor kamedułów z XVII/XVIII w. – na dwóch tarasach zbudowano kościół i erem dla mnichów. Można wybrać się tu na przejażdżkę Wigierską Koleją Wąskotorową (dawna kolejka do wożenia drewna) lub w rejs statkiem po szlaku papieskim, wyznaczonym na pamiątkę pobytu w Wigrach w 1999 r. św. Jana Pawła II.

Krzywe, Wigierski Park Narodowy. Centrum Informacji Turystycznej, Krzywe 82, tel.: 87 5632562, 510992672, turystyka@wigry.org.pl.

 WOSIR Szelment, fot. arch. Podlaska ROT

leży też do systemu wodnego Kanału Augustowskiego. Na odcinku od źródeł do Suwałk ma wiele cech rzeki górskiej, następnie staje się meandrującą rzeką nizinną. Jest jednym z najstynniejszych polskich szlaków kajakowych.

1824–39. Miał połączyć Królestwo Polskie z Bałtykiem i umożliwić żegludze pominięcie dolnego odcinka Wisły, wówczas znajdującego się na terytorium Prus. Na całej długości kanału rozmieszczono 18 śluz, z czego 14 znajduje się po stronie polskiej. Pozwalają one na zachowanie pełnej spławności tego szlaku wodnego. Polski koniec kanału znajduje się przy śluzie Dębowo na Biebrzy, a białoruski – w miejscowości Niemnowo. Co roku w sezonie letnim z Augustowa można wyruszyć w rejs po kanale. Organizowane są też rejsy po szlaku papieskim („Kanał Augustowski – Szlak Papieski”), który wyznaczono na pamiątkę wycieczki, jaką Jan

 Kaplica w Studzienicznej, fot. Magkrys / Wikimedia Commons

Paweł II odbył 9 czerwca 1999 r. na pokładzie statku „Serwy”. Szlak ten zdobył Złoty Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej.

 Śluza Płaska na Kanale Augustowskim, fot. M. Franaszek

Studzieniczna. Przysiółek położony nad Jeziorem Studzienicznym do 1973 r. był samodzielną wsią, a obecnie należy

Augustów. Centrum Informacji Turystycznej, Rynek Zygmunta Augusta 44, tel.: 87 6432883, it@augustow.eu.

administracyjnie do Augustowa. Znajduje się tu drewniany kościół z 1847 r. będący sanktuarium Matki Bożej Studzienicznej. To jeden z najważniejszych punktów pielgrzymkowych na Suwalszczyźnie – w XIX w. przybywały tu tysiące wiernych. W sąsiedztwie kościoła, na jednej z wysp na jeziorze wznosi się kaplica Najświętszej Marii Panny, do której dojść można po wąskiej grobli usypanej pod koniec XIX w. Obok kaplicy znajduje się cudowna studnia wybudowana przez Wincentego Murawskiego – ofi-

 Jezioro Necko, fot. arch. Podlaska ROT

 Śluza Studzieniczna na Kanale Augustowskim, fot. M. Franaszek

cera Wojska Polskiego, który wstąpił do zakonu. To właśnie od owej studni pochodzi nazwa jeziora i miejscowości. W 1999 r. Studzieniczną odwiedził papież Jan Paweł II.

 Biebrza, fot. P. Świątkiewicz

Augustów. To niekwestionowana stolica Puszczy Augustowskiej, a także jeden z najważniejszych ośrodków turystycznych nie tylko Suwalszczyzny, ale całego województwa podlaskiego. Kluczem do sukcesu miasta jest sąsiedztwo kilku urokliwych jezior połączonych dzięki Kanałowi Augustowskiemu w imponujący szlak wodny. Nad jeziorami można aktywnie spędzić czas, korzystając z oferty kilku wypożyczalni sprzętu wodnego i wyciągu nart wodnych na jeziorze Necko. Przez Augustów przebiega szlak papieski upamiętniający wizytę Jana Pawła II na Suwalszczyźnie w 1999 r.

 Samiec losia, fot. Wikimedia Commons

2. OD AUGUSTOWA DO BIAŁEGOSTOKU

Puszcza Augustowska. Puszcza usytuowana na wschód od Augustowa sta-

nowi jeden z najcenniejszych przyrodniczo i krajoznawczo obszarów leśnych w Polsce. Zajmuje ponad 160 tys. ha, z czego po stronie polskiej 114 tys. ha. Na terenie puszczy znajduje się wiele malowniczych jezior (m.in. Wigry i Studzieniczne), a jej wodną oś stanowią rzeka Czarna Hańcza oraz łącząca ją z Biebrzą Kanał Augustowski. Puszcze przecinają też liczne szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, kajakowe oraz konne.

Biebrza. Niemal na całej swojej długości (155 ze 165 km) rzeka ta objęta jest ochroną w ramach Biebrzańskiego Parku Narodowego. Stanowi najbardziej niezwykle w Polsce obszar retencyjny, którego pojemność porównywalna jest z pojemnością największych polskich rzek. Żyje tu wiele ptaków wodno-błotnych. Z uwagi na niezwykle walory przyrodnicze jest popularnym szlakiem kajakowym. W sezonie organizowane są na niej także spływy tratwami, będącymi swoistymi pływającymi bazami do obserwacji licznie występujących

Osowiec-Twierdza, Biebrzański Park Narodowy. Punkt IT, Osowiec-Twierdza 8, tel.: 85 7383035, it@biebrza.org.pl.